

УДК 811.Ш+81'42

Г. В. Кузнєцова,
кандидат філологічних наук, старший викладач;
В. В. Болейко,
магістрант
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ ІНТЕРВ'Ю В СУЧАСНІЙ АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРЕСІ

У статті розглядаються комунікативно-прагматичні особливості тексту-інтерв'ю сучасної американської преси. Визначено основні мовні засоби, які вживаються з метою реалізації комунікативних намірів та прагматичних настанов авторів інтерв'ю. Досліджено структурні та лінгвістичні особливості інфільтрованих, контамінованих, амальгамованих та акомодованих текстів інтерв'ю.

Сучасна публіцистика є одним із джерел отримання інформації і водночас привертає увагу вчених як об'єкт лінгвістичних досліджень. Газетно-публіцистичний різновид текстів як особливий функціонально-стильовий тип створюється з певною комунікативною метою: повідомлення, популяризація інформації тощо [1: 8]. Цим визначається його внутрішня організація та функціональні властивості.

Завданням даної статті є необхідність виявлення та опису певного типу тексту, його структурні, семантичні, когнітивні, прагматичні особливості та дискурсні характеристики. Серед величезної різноманітності публіцистичних жанрів саме інтерв'ю сьогодні виділяється своєю активністю і частотністю вживання. Заклалися основні риси, що характеризують інтерв'ю: певні типи питань, формули ввічливості, риторичні і стилістичні фігури [2: 108]. Інтерес до вивчення певного типу тексту зумовлює необхідність виявити й описати його структурні, семантичні, когнітивні, прагматичні особливості та дискурсні характеристики. Із розвитком засобів масової інформації (далі ЗМІ) і підвищенням частотності використання жанру інтерв'ю, спостерігається тенденція дослідження проблеми структурних та стилістичних особливостей текстів публіцистики, зокрема інтерв'ю, у зв'язку з їх комунікативною організацією та прагматичним потенціалом.

У лінгвістиці інтерв'ю вивчалось як жанр текстів масової комунікації (М. П. Подоляна, Т. В. Шумиліна) і "та метод отримання інформації" (В. Б. Кеш, Ш. Ж. Стюарт). Прагмалінгвістичні аспекти (Л. Р. Безугла, А. П. Мартинюк, О. І. Морозова, І. С. Шевченко) і прагматичні ознаки структури та семантики (Г. П. Апалат) текстів інтерв'ю досліджувались також і на матеріалах американської преси. Предметом досліджень виступали окремі лінгвістичні та соціальні риси американських телевізійних та радіоінтерв'ю (К. Ілай, Д. О'Конел).

Сучасними лінгвістами досліджувались особливості текстів ЗМІ різних країн, проте недостатньо дослідженими дотепер залишаються питання комунікативно-прагматичних особливостей текстів інтерв'ю саме сучасної американської преси.

Метою статті є визначення комунікативно-прагматичних особливостей текстів інтерв'ю сучасної американської преси. **Актуальність** статті полягає у визначенні основних мовних засобів, які вживаються з метою реалізації комунікативних намірів та прагматичних настанов авторів інтерв'ю, а також у дослідженні структурних та лінгвістичних особливостей інфільтрованих, контамінованих, амальгамованих та акомодованих текстів інтерв'ю.

Дослідження комунікативно-прагматичних особливостей текстів інтерв'ю спирається на настанови прагмалінгвістики, яка є галуззю лінгвістики, що вивчає функціонування мовних знаків в мові і займається питаннями вибору мовних засобів для найбільш ефективного впливу і управління поведінкою і свідомістю людини в процесі спілкування, в чому виявляється його прагматична функція.

Інтерв'ю сьогодні визначається як жанр публіцистики, що є розмовою журналіста з політичним, суспільним або іншим діячем з актуальних питань [3: 65]. Загальними рисами текстів інтерв'ю як різновиду друкованих засобів масової комунікації є поєднання стандарту (їх типової організації) й експресії (вживання мовних засобів з метою посилення емоційного впливу на адресата).

Існують певні класифікації текстів інтерв'ю: за характером респондента та інтерв'юера, за критерієм офіційності, за ступенем стандартизації, які співвідносяться з класифікацією жанрів текстів преси відповідно до інформативного, аналітичного або художнього висвітлення події [4: 5].

Сучасна тенденція узагальнення жанрів бесіди, інтерв'ю й опитування в американській пресі частково пов'язана з традиціями видань. Тексти, які за формальними ознаками належать до жанру інтерв'ю, представлені як інтерв'ю, бесіда, зустріч, тексти під рубрикою "запрошений гість" тощо. Основними складниками комунікативної ситуації, на підґрунті якої виникають тексти інтерв'ю в сучасній американській пресі, є адресант інформації (автор), адресат, код і канал комунікації.

У процесі створення інтерв'ю журналіст та респондент колегіально формують текст інтерв'ю, реалізують комунікативні наміри та прагматичні настанови один відносно одного та відносно читача. Отже, в інтерв'ю журналіст і респондент є колективними авторами, які мовленнєво взаємодіють та адресують текст читачеві. Текст інтерв'ю в пресі сполучає риси оригінального мовлення журналіста та переданого ним тексту респондента.

Прагматичний аспект інтерв'ю в пресі формується комунікативним наміром, прагматичною настановою, контекстом та пресупозицією [5: 74].

Комунікативний спонукальний намір журналіста полягає в стимулюванні респондента до відповіді в усному інтерв'ю, він зберігається в діалогічній частині відповідного надрукованого тексту. *Інформативний комунікативний намір* журналіста реалізується в частині інтерв'ю, створеній ним. Комунікативний намір респондента є переважно інформативним. Прагматична настанова журналіста й респондента полягає у впливі на масового адресата через представлений текст та в спонуканні його до висновків, учинків тощо шляхом інформації тексту. *Пресупозиція* є комунікативним контекстом, пов'язаним із характеристиками комунікантів і мовленнєвим контекстом. Пресупозиція передбачає, що текст, поданий під рубрикою інтерв'ю, за ознаками відповідає жанру інтерв'ю преси [4: 8].

Комунікативно-прагматична модель текстів інтерв'ю в сучасній американській пресі представлена кількома комунікативними блоками: заголовним комплексом, послідовністю діалогічних блоків, допоміжними мовними, візуальними та змішаними блоками [1: 7].

Розглядаючи комунікативно-прагматичну організацію діалогічних комунікативних блоків текстів інтерв'ю, Н. С. Гапотченко в якості ознак діалогічних комунікативних блоків текстів інтерв'ю визначає зв'язок реплік-запитань з репліками-відповідями, який реалізується через:

1) відносини уточнення (ретроспективний зв'язок) відповідей; 2) сегментацію реплік інтерв'юера; 3) репліки інтерв'юера, що підтримують респондента; 4) відносини конкретизації попередніх реплік респондента [4: 9].

У нашому дослідженні виходимо з того, що інтерв'ю належить до аргументативного дискурсу, який визначається як цілеспрямована комунікативна діяльність у соціально-детермінованій-ситуації. Інтерес до дискурсу у сфері лінгвістики пов'язують "з інтересом до проблеми особистості (в тому числі мовної особистості), що теоретично оформився в соціальному конструктивізмі, який розглядає комунікацію як соціальний процес побудови (constucting) світу" [6: 21]. Основна характеристика аргументативного типу дискурсу – опосередкованість досягнення мети, що забезпечується аргументацією. Крім того, текст-інтерв'ю можна вважати аргументативним дискурсом, оскільки він містить ряд висловлювань, висунених на захист одного чи кількох поглядів. Услід за А. П. Апалат, аргументативний текст-інтерв'ю розглядається нами як частина реальної або уявної дискусії між респондентом та інтерв'юером. Як різновид критичної дискусії текст-інтерв'ю включає стадії конфронтації та аргументації. Стадія відкриття дискусії та завершальна стадія імпліцитні [1: 7].

Слід також зазначити, що прагматичний підхід до аналізу функціонування різних елементів дискурсу зумовлений необхідністю виявлення їх комунікативно-функціональних властивостей і уможливленню виявлення ролі аналізованих елементів у комунікативному розгортанні дискурсу [7: 14].

Визначення комунікативно-прагматичних особливостей текстів інтерв'ю сучасної американської преси було здійснено на основі текстів медичного інтерв'ю.

Для аналізу текстів інтерв'ю у статті нами було запозичено класифікацію текстів Г. П. Апалата, а саме: *інфільтровані* тексти-інтерв'ю, *контаміновані* тексти-інтерв'ю, *амальгамовані* тексти-інтерв'ю і *акомодовані* тексти-інтерв'ю [1: 8]. Розглянемо більш детально особливості кожного з цих видів.

Аргументативний текст-інтерв'ю розглядається як частина реальної або уявної дискусії між респондентом та інтерв'юером. Як різновид критичної дискусії текст-інтерв'ю включає стадії конфронтації та аргументації. Стадія відкриття дискусії та завершальна стадія імпліцитні. Наприклад:

1) *Interviewer: What will be the impact of shifting prevention efforts from state and local health departments and community-based organizations to individual clinicians and hospitals?*

Dr. Jaffe: It's really a shift in focus rather than a complete switch from one to the other. We're not avoiding community health organizations. Even as we increase our emphasis on primary care providers, the community organizations can still play a significant role. It's not realistic to expect that clinicians will have a lot of time to counsel newly diagnosed HIV-positive patients, and that's an area where the community-based organizations can offer important services [8].

Певні сегменти тексту-інтерв'ю мають псевдоаргументативний характер. Позиція, проти якої виступають інтерв'юер та респондент, приписується відсутньому респонденту.

Інтерв'ю в пресі належить до інституційного дискурсу. Про інституційний характер тексту-інтерв'ю свідчить систематичне чергування реплік комунікантів, що відбиває особливе закріплення реплік за комунікантами та розподіл ролей між ними. Водночас текстам-інтерв'ю притаманні такі риси розмовного дискурсу, як: обмін ролями між комунікантами (респондент сам ініціює запитання), використання нестандартних запитань (риторичні, запитання-відлуння).

До *інфільтрованих* текстів-інтерв'ю віднесені тексти, що містять мінімум інформації про те, як відбувалося інтерв'ю. Така додаткова інформація, як правило, представлена у другорядному заголовку й/або у вступній частині. Наприклад:

2) *"For Bayer, it is by far the highest margin and the fastest-growing brand," Martin Bruninger, an analyst with the European investment bank Bryan, Gamier & Company, said in a phone interview from London on Wednesday. "Whether this turns out to be a serious issue or not, when a drug is stigmatized in public, people just withdraw from taking it. Birth control pills work by altering a woman's hormone levels"* [9].

Отже, цей текст-інтерв'ю містить такі елементи тексту-звіту як: інформація про характер інтерв'ю, про респондента, інтерв'юера та час і місце інтерв'ю. Основна частина подібного тексту-інтерв'ю зберігає традиційну діалогічну форму.

У *контамінованих* текстах-інтерв'ю визначено наявність синтезу тексту-інтерв'ю та тексту-звіту. Визначено також, що такі тексти-інтерв'ю характеризуються більшим обсягом вступної частини порівняно з інфільтрованими текстами, що пояснюється збільшенням інформації про інтерв'ю, респондента, а також про проблему, яка обговорюється в інтерв'ю. Ця додаткова інформація є елементом звіту, має характер переказу фактів, іноді може нагадувати репортаж з місця подій, передавати власне розуміння або ставлення інтерв'юера до проблеми, що обговорюється в інтерв'ю, або до респондента. У контамінованих текстах вступна частина графічно відокремлена від основної частини, яка зберігає діалогічну форму. Наприклад:

3) *Genetic research in asthma has proceeded on a few different fronts: identifying variants that might predict response to therapy, identifying variants that are associated with the development of the disease, and identifying processes that are critical to the pathophysiology of the disease.*

In an interview with Medscape, Scott T. Weiss, MD, MS, Professor of Medicine at the Harvard School of Medicine in Boston, Massachusetts, discusses how pharmacogenetics can play a role in optimizing asthma medications and how genetic studies might be used to understand the development and progression of the disease.

I: Much work has been done on the pharmacogenetics of asthma, and specifically on predicting response to therapy. What have we learned from these studies and how do these findings impact clinical practice?

Dr. Weiss: About half of the people who use controller therapy for asthma, typically inhaled corticosteroids, do not respond to the medication. This places a huge burden on both the patients and the healthcare system [8].

На відміну від контамінованих текстів-інтерв'ю, де частина тексту, що містить додаткову інформацію, і частина, що передає зміст інтерв'ю, розміщені в різних блоках і розділені графічно, *амальгамовані* тексти-інтерв'ю характеризуються злиттям цих частин.

Якщо в контамінованому тексті розмова інтерв'юера й респондента передається у формі діалогу, то амальгамований текст сполучає опис поведінки респондента під час інтерв'ю, інформацію, що була відома інтерв'юеру ще до початку інтерв'ю, інформацію про привід до інтерв'ю та іншу інформацію, пов'язану з респондентом та інтерв'ю, з передачею змісту інтерв'ю у формі діалогу або непрямої мови.

Акомодовані тексти-інтерв'ю максимально наближаються до текстів-звітів. В акомодованому тексті втрачаються ознаки текстів-інтерв'ю, і такий текст сприймається як звіт. На відміну від амальгамованих текстів-інтерв'ю акомодовані тексти не друкуються під рубрикою INTERVIEW (FT Interview, the Monday Interview або Q/A etc.) і не містять інших вказівок.

Слід зазначити, що акомодований текст не є переказом бесіди з респондентом, а виступає як повідомлення репортера про стан справ у певній сфері. Наприклад:

4) *"Despite receiving a MacArthur genius award for her work in Alabama "forging an inspiring model of compassionate and effective medical care in one of the most underserved regions of the United States," Regina Benjamin's qualifications to be surgeon general have been questioned. Why? She is overweight. "It tends to undermine her credibility," Dr. Marcia Angell, former editor of The New England Journal of Medicine, said in an interview with ABC News. "I do think at a time when a lot of public-health concern is about the national epidemic of obesity, having a surgeon general who is noticeably overweight raises questions in people's minds"* [8].

У композиційній структурі текстів інтерв'ю в англійській пресі розглядаємо засоби двох знакових систем: вербальної й невербальної. Текст-інтерв'ю характеризується особливою графічною сегментацією, яка передбачає виділення заголовків, вступної частини, реплік інтерв'юера й респондента, іноді післямови та цитати – як окремого заголовка.

Вербальні компоненти виконують інформативну, атрактивну, інтригуючу, відбіркову, спонукальну та контактовстановлювальну функцію. Перші чотири функції реалізуються у заголовку. *Наприклад:*

5) *New Developments in Renal Cell Cancer: An Interview With William G. Kaelin, Jr.* [10].

Advice to fellows: Anticipate where medicine is going [11].

Перший заголовок виконує атрактивну й інформативну функції. Він привертає увагу адресата, повідомляючи про предмет оголошення (*New Developments*). Другий заголовок інтригує адресата, спонукає його прочитати інтерв'ю, щоб дізнатися, про які поради і від кого йдеться.

До **невербальних компонентів** належать шрифт, форма тексту, певні графічні знаки, а також розділові знаки, кожен з яких в оголошенні має різне функціональне навантаження. Так, особливий шрифт, форма тексту, графічні й розділові знаки виконують атрактивну функцію. Наведемо приклад невербальних компонентів тексту:

6) Here is a sampling of some of the findings, compared with the goals of asthma care mentioned above in the NIAID and GINA asthma treatment guidelines:

- **Goal: No missed school or work due to asthma.** Finding: 49% of children and 25% of adults with asthma missed school or work due to their asthma in the previous year.
- **Goal: No disruption of sleep due to asthma.** Finding: 30% (nearly one third) of patients reported nighttime awakenings at least once a week [9].

У наведеному прикладі такі невербальні компоненти, як форма подачі тексту, графічний знак (що свідчить про початок нового елемента інформації), особливий шрифт (деякі частини тексту виділені жирним шрифтом для того, щоб читач звернув на них більше уваги). Усі ці засоби виконують атрактивну функцію. Особливий шрифт і розділові знаки виокремлюють кожен нову порцію інформації, тим самим, зосереджуючи увагу адресата на характерних рисах товару.

За структурою мовлення і подачі матеріалу інтерв'ю, серед проаналізованих медичних інтерв'ю виокремлюємо три основні моделі:

1. Інтерв'ю подається у вигляді діалогу, що створює атмосферу присутності для читача.
2. Текст інтерв'ю передається журналістом за допомогою тексту із використанням прямої мови респондента та власними зауваженнями щодо їх змісту, особливостей отримання інтерв'ю тощо.
3. Журналіст переказує результати проведеного інтерв'ю та висловлює думки респондента непрямою мовою.

Отже, прагматичні особливості текстів інтерв'ю в сучасній американській пресі пов'язані із використанням окремих засобів мовного впливу та стратегіями, що використовуються при цьому. При цьому, в текстах-інтерв'ю кожен учасник комунікації застосовує особливі види комунікативних тактик, що є складовою частиною стратегії комунікантів. Аналіз матеріалу також дає змогу визначити, що окрім комунікативної поведінки, як засоби впливу також виступають певні вербальні та невербальні (графічні) особливості створення текстів інтерв'ю. Отримані результати можуть бути використані при наступних дослідженнях структурних, семантичних і прагматичних особливостей текстів різних типів. Подальші дослідження в даній галузі можуть бути спрямовані на визначення інших структурно-семантичних особливостей текстів інтерв'ю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Апалат Г. П. Структура, семантика і прагматика текстів-інтерв'ю (на матеріалі сучасної англійської преси): автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / Г. П. Апалат. – Київ: нац. лінгв. ун-т. – К., 2003. – 19 с.
2. Сыченков В. В. Интервью-портрет в системе современных публицистических жанров / В. В. Сыченков // Вестн. Моск. Ун-та. Сер. 10. Журналистика, 2000. – № 2. – С. 108–114.
3. Голанова Е. И. Устный публичный диалог: жанр интервью / Е. И. Голанова // Русский язык конца XX столетия. – М., 2000. – С. 52–98.
4. Гапотченко Н. Є. Комунікативно-прагматична організація діалогічних комунікативних блоків текстів інтерв'ю (на матеріалі сучасної преси) / Н. Є. Гапотченко // Наука і сучасність: 36. наук. пр. – Т. 41. – К.: Логос, 2004. – С. 238–244.
5. Богданов Н. Г. Справочник журналиста / Н. Г. Богданов, Б. А. Вяземский. – М., 2001. – 274 с.
6. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / [Л. Р. Безугла, Є. В. Бондаренко, П. М. Донець, А. П. Мартинюк, О. І. Морозова, В. Г. Пасинок, Л. С. Піхтовнікова, Л. В. Слошук, І. Є. Фролова, С. О. Швачко, І. С. Шевченко] / Під загальн. ред. Шевченко І. С.: Монографія. – Харків, 2005. – 356 с.
7. Кузнєцова Г. В. Структурно-семантична варіативність фразеологічних одиниць в англійському художньому дискурсі: когнітивний та прагматичний аспекти (на матеріалі творів британських та американських авторів XX – XXI століть): автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" / Г. В. Кузнєцова. – Донецький національний університет. – Донецьк, 2008. – 23 с.
8. Barclay L. CDC Initiative for HIV Prevention: A Newsmaker Interview With Harold W. Jaffe, MD. – [Електронний ресурс] / Laurie Barclay – Режим доступу : <http://www.medscape.com/viewarticle/452858>
9. Singer N. Health concerns over popular contraceptives. – [Електронний ресурс] / Natasha Singer – Режим доступу : http://www.nytimes.com/2009/09/26/health/26contracept.html?_r=2&em
10. Hanissian J. A., MD New Developments in Renal Cell Cancer: An Interview With William G. Kaelin, Jr. – [Електронний ресурс] / Jeffrey A. Hanissian – Режим доступу : <http://www.medscape.com/viewarticle/480254>

11. Rivera J. Advice to fellows: Anticipate where medicine is going Eric Topol, MD, suggests fellows remember to always 'tell it like it is.' – [Електронний ресурс] / Juan Rivera – Режим доступу : <http://www.cardiologytoday.com/view.aspx?rid=39095>
12. O'Hollaren Mark Allergic Diseases – How Big Is the Problem?: An Expert Interview With Mark T. O'Hollaren, MD; Part 1 of 3: Overview of Epidemiology & Prevalence / Mark T. O'Hollaren. – [Електронний ресурс] / Juan Rivera – Режим доступу : <http://www.medscape.com/viewarticle/524717>

Матеріал надійшов до редакції 01.04. 2010 р.

Кузнецова А. В., Болейко В. В. Коммуникативно-прагматические особенности текстов интервью в современной американской прессе.

В статье рассматриваются коммуникативно-прагматические особенности текста-интервью современной американской прессы. Определены основные языковые средства, которые употребляются с целью реализации коммуникативных намерений и прагматических установок авторов интервью. Исследованы структурные и лингвистические особенности инфильтрированных, контаминированных, амальгамованных и акомодированных текстов интервью.

Kuznetsova G. V. Boleyko V. V. The Communicative-Pragmatic Features of Interview Texts in the Modern American Press.

The article focuses on the communicative-pragmatic features of interview texts of the modern American press. Basic language means used with the purpose of realization of communicative intentions and pragmatic options of interview authors are defined. The structural and linguistic features of infiltrative, contaminative, amalgamative and accommodative texts of interview are investigated.